

Seneste Nyt nr. 8

Foreningen Svend Gønge

Juli 2009

Pro honore patriae

I dette nummer kan du læse om...

Peter Sten har været i Loshult...
Teaterforeningen "Kuppmakarna" opførte "Stormvarning – för den siste Snaphanen"...

4a. på Korskildeskolen arbejder med Svend Gønge...
Historie og musik går sammen i fælles projekt...

Sent nyt om "En satans Jord"...
Endnu en artikel om det fabelagtige stykke fra Kulturteatret...

Svend Poulsen var med i Loshult

af Peter Sten Hansen og foto: Jens Hallqvist

Swend Pouelsson – eller som vi plejer at skrive – Svend Poulsen var en af hovedpersonerne i årets friluftsspil Stormvarning i Loshult i Gøngelandet i Skåne.

Svend Poulsen forklædt som præst

For fem år siden fejrede Kuppmakarna store triumfer med stykket Loshultskuppen, og lørdag den 27. juni var der premiere på det nye stykke "Stormvarning – för den siste Snaphanen".

Stykket er en dramatisering af romanen Snaphanarna af Harald Johnsson.

For en dansk var det bemærkelsesværdigt, at Svend Poulsen spillede en så stor rolle i stykket. Og det var vores Svend, der deltog, kaptajn, senere major fra Lundbygård. Skikkelsen var dog ikke den velkendte lille slanke og vævre figur, som vi kender fra danske dramatiseringer. Det var en kraftig Chr. IV-type, spillet af en kvinde, Anni Brentel.

Og det var vel nok det mest forstyrrende ved stykket – at mange af manderrollerne var besat med kvindelige skuespillere, selv om de gjorde, hvad de kunne for at gøre stemmen dyb.

Alle skuespillere var udstyret med de såkaldte sneglemikrofoner, som gjorde at der bestemt ikke var problemer med at høre, hvad de sagde.

Næsten alle skuespillere er amatører, nogle meget nye amatørskuespillere. Alligevel spillede de med stor begejstring og stort set uden at gå i stå.

Stormvarning udspiller sig i 1670'erne og skildrer, hvordan et par familier trækkes med i ind i den sidste skånske krig og kæmper for at bevare et fredeligt forhold til deres naboer på den anden side af grænsen. Kroejeren i Markaryd har en søn, Nils, som er trolovet med Bodil, datter af storbonden Lave Bjørnsson i Loshult. Nils er en ærlig og rask karl, som forsøger at undvige striden mellem den svenske hær og snaphanerne. Der skrives et brev, som havner i de forkerte

Svend Poulsen som Loshulterne ser ham.

Foreningen Svend Gønge

Møllergaarden 3,
4750 Lundby
Tlf.: 6130 1004

goenge@lundbyweb.dk
www.lundbyweb.dk

Bestyrelse:

Formand:

Peter Sten Hansen

Næstformand:

Villy Lorich

Kasser:

Eva Jørgensen

Sekretær:

Jens Beck

Bestyrelsesmedlem:

Gunnar Stobbe

Redaktion på SN:

Jens Beck,

svendgoengepoulsen@gmail.com

Ambassadører:

Godsejer,

Kammerherre og

Hofjægmester,

Bernt Johan Collet,

Lundbygård.

Hofjægmester og

godsejer,

Peter Zobel,

Bækkeskov.

Godsejer,

Peter Oxholm

Tillisch,

Rosenfeldt.

Godsejer,

Gerner Wolff-

Sneedorff,

Engelholm.

*Nils er blevet fanget af
snaphaner.*

hænder, og resulterer i at svenskerne mister deres krigskasse i strid med snaphanerne. Nils bliver såret og det varer længe, inden han kan møde sin Bodil igen.

Stykket opføres ved Skyttepaviljonen i Loshult – et stort overdækket område med skydebaner og danseestrada. Her holder de f.eks. midsommerdans hvert år midsommerdags aften, således også i år.

Det hele foregår udendørs, og det er ikke noget problem, når luften er 30 grader og solen skinner fra en skyfri himmel.

Loshult Hembygdsforening sørgede for boder med alskens sager som en ekstra gevinst til de mange tilskuere til stykket.

*Aftenhygge hjemme hos
Lave.*

Teaterforeningen Kuppmaakarna blev dannet i 2001 for at dramatisere Loshultskuppen, den fantastiske historie om snaphanerne, der ved et dristigt kup stjal den svenske krigskasse i 1676.

Det er en myteomspundet kup, som gennemførtes af bønder og snaphaner mod den svenske konge.

I sommeren 2002 havde stykket premiere i Loshults Skyttepavillon. Efter succes'en hvilede skuespillerne sig et år og kom tilbage i 2004 med en omarbejdet version af samme stykke. Over 4000 personer så den forestilling. Teaterforeningen Kuppmaakarna har fortsat med at skabe figurer fra snaphanetiden og med at dramatisere de begivenheder, der udspillede sig i Loshult i 1600-tallet. I 2007 opsatte man Forrhæderland efter Vilhelm Mobergs sidste roman, og i 2009 var det altså tid til Stormvarning – för den siste snaphanen.

Læs mere på www.kuppmaakarna.se.

Borgmester,
Marie Stærke,
Køge kommune.

Borgmester,
Henrik Holmer,
Vordingborg
Kommune.

Borgmester,
Henning Jensen,
Næstved Kommune.

Borgmester,
René Tuekær,
Faxe Kommune.

Borgmester,
Poul Arne Nielsen,
Stevns Kommune.

Folketingskandidat,
Gina Øbakke,
Stevns Kommune.

Borgmester,
Anders Pettersson,
Osby Kommun.

Viceborgmester,
Erland Nilsson,
Osby Kommun.

Kultur- og fritidschef,
Tommy Johansson,
Osby Kommun.

Kollektive medlemmer:

**Lundby
Menighedsråd**

**Borgerforeningen
Lundby**

4.a på Korskildeskolen arbejder med Svend Gønge.

af koordinator og historielærer, Helene Korsbæk
og musiklærer Pernille Brandt.

I øverummet på Korskildeskolen

I efteråret 2008 blev 4.a på Korskildeskolen i Brøderup, udvalgt til at deltage i Projekt "Fyr den af forfar" (se også www.forfar.dk), som er et historieprojekt i samarbejde med Dansk Lokalhistorisk Forening og Sammenslutningen af Lokalarkiver.

Eleverne arbejdede tværfagligt i 3 uger med Svend Gønge, hvor de blev inddelt i grupperne "Soldaten Svend Gønge", "Virkelighedens Svend Gønge", "I Svend Poulsens fodspor", "Gode historier om Svend Gønge" samt en "Avis-gruppe" som skulle følge de andre gruppers arbejde undervejs.

Først var klassen på besøg i Fladsås lokalhistoriske arkiv (www.fladsaa-arkiv.dk), hvor arkivar Keld Andersen fortalte om de spor der var af Svend Gønge i lokalområdet, ligesom Jens Hartmanns bøger om Svend Gønge blev læst. Derefter gik alle i gang med gruppearbejdet, og der blev fremstillet plancher, opført dukketeater, syet tøj og lavet tegneserier, bare for at nævne nogle af de produkter som eleverne nåede at fremstille.

Da arbejdet var færdigt, og blevet behørigt præsenteret for nogle af de andre klasser på skolen, skulle materialet sendes ind til projektets styregruppe, som skulle skrive en sang på baggrund af det indsendte materiale.

Afslutningsvis har klassen i juni 2009 haft besøg af styregruppens sangskriver og producer som medbragte et mobilt lydstudie, til brug for indspilning af sangen. I dagens anledning havde vi inviteret Sjællandske Tidende. Det besøg resulterede – til elevernes glæde og stolthed - i en flot helsides artikel med mange billeder. Eleverne havde en sjov og anderledes dag, og glæder sig nu alle til at CD'en bliver udgivet ultimo 2009.

”En Satans jord” i Sydsjælland.

Af Helge Rørtoft-Madsen, Præstø.

I den kommende tid kan man opleve Thomas Nielsens historiske skuespil ”En Satans jord” på det naturlige amfiteater i Balle på en skråning ned mod Mern Å. Stykket handler om nogle af Danmarkshistoriens skæbnesvangre og voldsomste år fra 1658 til 1660, da svenskerne var tæt på at erobre landet.

I sagens natur er et historisk skuespil ikke kun opdigtet, for det bygger jo på en eller anden måde på historiske kendsgerninger. Når publikum sidder på skråningen i Balle og ser personerne i ”En Satans jord” gå over scenen og følger handling, ser man altså noget af det, der faktisk skete for ca. 350 år siden.

Man ser det danske samfund fra øverst til nederst. På det øverste plan er kong Frederik den 3. og hans dronning Sofie Amalie i gang med at gøre klar til middag på Fredensborg Slot med den svenske fjende, kong Karl den tiende Gustav, for at fremme fredsforhandlingerne. Svenskekongen er ledsaget af de berygtede personer Corfitz Ulfeldt, den afsatte danske topembedsmand, ”landsforræderen”, og hans kone Eleonora Christine, som endte i Blåtårn. Og af to historiske, men mindre kendte svenske militærpersoner, Wrangel og Dahlberg, som stod i spidsen for den svenske hær. Mens Frederik den 3. er omgivet af Sjællands biskop Hans Swane, af den daværende finansminister Gersdorff (Ulfeldts afløser) og af Københavns kommandant Hans Schack.

Spillet mellem de to konger viser Danmark i en ydmygende klemme under den svenske overmagt.

Så skifter scenen til Gl. Tappernøje Kro i Even ved Præstø. Og nu er det begivenheder her i Sydsjælland og civilbefolkningens forhold under krigen, man ser udfoldet. I fire scenebilleder fra Gl. Tappernøje Kro, Sandvig by og fra Snesere præstegård og Tureby Birketing skildrer skuespillet forholdene for værgeløse bønder og andre småfolk og børn. Dem krigen hærger og forpester tilværelsen for med alskens ondt, usikkerhed, overfald, mord, røveri, sult. Dem som er gået over i historien som navnløse mennesker, men nu myldrer frem på scenen i ”En Satans jord” i skikkelser og med navne, som i sagens natur er opdigtede.

Det er notorisk sandt, at intet andet sted i landet gik det så hårdt til og ud over civilbefolkningen som i her Sydsjælland, Vordingborg og Jungshoved Len, især i 1659-1660. Svenskerne tvangsudskrev tusinder af unge mænd og sendte dem over Østersøen til svenskehæren, få vendte hjem igen. Mange familier flygtede for rædslerne til mere sikre steder, så egnen i nogen grad

blev affolket. Svenskerne udsugede og berøvede befolkningen for proviant til hæren. Makkede man ikke ret, risikerede man at blive myrdet, medmindre man bestak svenskerne med betaling eller købte sig til "beskyttelse" ("salvegardebrev"). Det fremgår af beretninger fra en kommission, der efter krigen blev sat til at udrede krigens virkninger for land og folk.

Man kan synes, at selve titlen "En Satans jord" er voldsom og lyder som et bandeord. Men lige så voldsom den er, lige så nærliggende og berettiget er den, fordi "En Satans jord" handler om en rå og ond periode her på egnen.

*Svend Poulsen (Gønge) alias
Leif Nygaard*

Men så er der jo den legendariske "snaphane" Svend Poulsen (Gønge), er han så ikke "det gode" i stykket? Her i landet opfatter vi ham jo (ikke mindst på grund af romanen "Gøngenhøvdingen") traditionelt som en kæk frihedskæmper og helt i landets forsvar. Mens svenskerne den dag i dag opfatter ham som en "terrorist", der begik utallige mord på soldater og civile. I "En Satans jord" oplever vi ham sværge kongen troskab og gennemføre sine overrumplingsangreb på den svenske fjende og til sidste vinde hæder og gods. Men i civilbefolkningen er man også usikker over for Svend. Er det ham der bringer fred? Hvad risikerer man ved at støtte ham? Hvem er i det hele taget landets rette myndighed? Er det ikke bedst at holde med svenskerne for at sikre sig? Og behøver man som bonde hove for herremændene, nu der er krig, og man har svært ved at få til føden af sin egen jord?

Denne usikkerhed om hvem man kan have tillid til og skal være loyal over for, er et gennemgående motiv i "En Satans jord". Det tilspidises af, at nogle danskere har skiftet loyalitet og støtter

svenskerne og ser Svend som en fjende. Det mest intrikate eksempel på det i skuespillet er pastor Rasmus fra Everdrup, som bekæmper gøngerne og til sidst er bagmanden for et regulært justitsmord på en af de gøngetro danskere. Tror man, at skuespillets retsscene hvor man hører og ser justitsmordet blive gennemført er ren fiktion, må man tro om igen. Ifølge Herredsprotokollen fra Baarse Herred er der nemlig belæg for, at dommeren bliver tvunget af pastor Rasmus til at dømme den anklagede til døden efter falsk vidneforklaring – altså et justitsmord. Derfor er der to personer der vasker deres hænder som Pilatus i sin tid vaskede sine, da han dødsdømte en uskyldig.

*Schack – Per Frandsen, Præstøkræmmeren – Peter Fischer
Svend Poulsen – Leif Nygaard*

Endelig er der krigens købmand, der er snu til at udnytte krigen til egen økonomisk fordel. I ”En Satans jord” er det den historiske person Jens Lauridsen, søn af Præstøs tidligere borgmester Laurids Nielsen. En snu mand, der bliver rig og en stor mand og hovbøndernes herremand, og som får lov at bygge Nysø for sin ”indsats” for landet.

Er det ham der er krigens vinder?

Det er i hvert fald ikke bønderne og den sydsjællandske civilbefolkning!

Og hvad kommer der i det hele taget ud af en krig?

Snart er der:

Gønge Marked 2009 er planlagt til 15. – 16. august 2009 (kl. 10 – 18) i Lundby Parken, Lundby. Aftenens fest foregår i Medborgerhuset, Lundby, hvor der er et begrænset antal pladser.

Vi arbejder på:

Kommende artikler her i SN:

- en bog om Svend Gønge af Gitte Kjær
 - Mickael fortæller om sine ”gøngelege” i skovene omkring ”Oldtidsvejen”
 - en lille artikel om FSG på Kulsvier Festival
 - og meget mere.
-

Rubrikken:

Tanken med denne plads er, at medlemmer og læsere af SN kan formidle viden, oplevelser m.m. til os alle. Hvis nogen har noget at berette for os, en anden har fundet noget interessant om vort fælles emne ”Svend Gønge”, så tøv ikke. Send os et indlæg! svendgoengepoulsen@gmail.com.

Vedhæft evt. et billede af forfatteren til artiklen.

Juli 2009

Jens Beck
